FİKRET TÜRKMEN ARMAĞANI

Editörler:
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Yrd. Doç. Dr. Metin ARIKAN

Düzenleme Kurulu:
Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU
Prof. Dr. Zeki KAYMAZ
Prof. Dr. Metin EKİCİ
Doç. Dr. Alimcan İNAYET
Arş. Gör. Özgür AY
Arş. Gör. Ferah TÜRKER

Dizgi – Yazı İşleri:
Arş. Gör. Özgür AY

ISBN: 975-00740-0-9

Baskı Adedi: 500

Baskı Tarihi: Aralık 2005

Basım Yeri: KANYILMAZ MATBAASI
Sanat Caddesi 609 Sokak No: 13 Çamdibi - İZMİR
Tel: 0.232 449 14 43

ÇEK CUMHURİYETİ'NDE TÜRKOLOJİNİN TARİHİ

Zofie YÜKSEL[*]

Çek Cumhuriyeti'nde son birkaç yıl içerisinde Yakın Doğu'ya ve Türkiye'ye karşı olan ilgi artış göstermeye başlamıştır. Çek Cumhuriyeti'nin, nispeten ufak bir ülke olmasına rağmen, Yakın Doğu ülkeleri ve Türkiye ile ilişkileri uzun zamandan beri devam etmektedir. Türkiye ve daha önceden Osmanlı İmparatorluğu ile bu ilişkiler tarih boyunca değişik seyr takip etmiştir. Slovakya'nın aksine[1] Çek toprakları hiç bir zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmamış, ama Osmanlı Türkleri ile sürdürülen sürekli savaşlardan dolayı, Çek topraklarında Osmanlılar derin bir etki bırakmışlardır. [2]

Türkoloji bilim dalı olarak 19. yüzyılın ortasında, Oryantalistlik bilim dalının bir parçası olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. O zamanda hemen hemen tüm Avrupa'da var olan 'Oryant modası', Avusturya ve onun çerçevesinde Çek toplumunu da etkilemiştir. 19. yüzyıldan bu yana Oryantalistlik ve daha sonra Türkolojinin tarihini izlemek mümkündür.

Çek topraklarında Türkolojinin tarihini beş döneme ayırmak mümkündür. Bu dönemler aynı zamanda ülke için de önemli tarihî olayları belirtmektedir.

1. 19. yüzyıl'dan İlk Cumhuriyete kadar (1918).

2. İlk Cumhuriyet ve II. Dünya Savaşı dönemi ve komünist rejimin iktidara gelmesine kadar(1948).

3. Komünist rejimi:

   a) Komünist rejimin ilk dönemi, 50'li ve 60'lı yıllar.

   b) Komünist rejimin ikinci dönemi, 70'li ve 80'li yıllar.

4. Kadife Devrim'den sonraki dönem (1989-).

1. 19. Yüzyıldan İlk Cumhuriyete Kadar (1918) Türkoloji

19. yüzyılda Yakın Doğu ve Türkiye ile ilgili bilim dalının ortaya çıkışı ve gelişmesini hızlandıran olaylar arasında sadece 'Oryant modası' değil, bazı siyasî olaylar, örneğin Avusturya'nın, Bosna ve Hersek'in işgali de söylenebilir. Bu olaylar bilimsel araştırmaların yanı sıra, pek çok yanlış anlama ve önyargının da sebebi olmuştur. 'Oryant modası' büyük sayıda seyahatname ve edebî eserlerin yazılmasını da başlatmıştır. Bu seyahatnamelerin çoğu önyargılarla, Edward Said'in getirdiği söz anlamıyla oryantalistlik düşünceleri tekrarlayan ve pek fazla yeni bilgi getirmeyen eserlerdir. [3]

---

[*] *Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, doktora öğrencisi.*

[1] Slovakya'nın durumu, bu açıdan farklı olarak değerlendirilmelidir. Bugünkü Slovakya Cumhuriyeti'nin güney kısmı, 150 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. Slovak tarihinin bu dönemi ağırlıklı olarak günümüzde hâlâ araştırılmaktadır.

[2] Osmanlı Türkleri ile savaşlar üç yüzyıl önce yaşanmasına rağmen, Türklerin savaşçı bir millet olduğu inancı, Çek toplumunun bilinç altına yerleşmiştir. Çek folklorunda Türklerin "acımasız" ve "vahşi savaşçılar" olarak betimlenmelerini hâlâ görebiliriz. Zamanla, Türk tehlikesi Orta Avrupa için korkutuculuğunu kaybettikten sonra Türkler, Çek halkının gözünde daha çok komik, zavallı, hep kaybeden ve kültürsüz bir tip haline dönüşmüştür. Günümüzde bile bu iki görüşle masallarımızda, şarkılarımızda ve resimlerimizde karşılaşmaktayız. Bk. Kropáček, Luboš: Islám a Západ. Historická paměť a současná krize. Prag, 2002, s. 48-49.

[3] Arasıra ve istisnai olarak, objektif ve bağımsız düşünceleri sunmaya çalışan birkaç eser de bulabiliriz. Çeklerde hem seyahatnameler hem bilim eserleri açısından Edward W. Said'in eleştirdiği klasik şarkiyatçılık (oryantalizm) daha az bulunmaktadır. (Said, Edward W. Orientalism. New York 1979.) Bu herhalde Çek topraklarının siyasî durumu ile bağlantılıdır, çünkü Çek toprakları büyük imparatorluğun himayesine girmemiştir.

Bu tür önyargılı malumatlar, sadece seyahatnamelerde değil, değişik bilim kitaplarının çevirilerinde ve dergilerde de bulunmaktadır. Bu dönemde izlenebilen ve günümüze kadar devam eden bu tarz önyargıyı görmek mümkündür. Bu tür eserler Türk ve Arap toplumun arasında fark gözetmeden yazılmıştır. Bu ilk dönemdeki önemli konular arasında İslam dininin kuruluşu, yayılışı ve oruç, hac ile ilgili inançlar ve özellikle de egzotik ve insanlar için gizemli ve çekici olan çok eşli evlilik, kadının toplumdaki rolü ve yeri (harem ve hamam tasvirleri) bulunmaktadır. [4]

Bilimsel ve akademik alanda Oryant'a duyulan bu ilgi yeni bir bölümün açılmasına sebep olmuştur. Prag'taki Charles-Ferdinand Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin geleneksel bir dalı olan eski İbranice, diğer Yakın Doğu dilleriyle ilgili bilim dallarının başlangıcı olmuştur. Başlangıçta Yahudi kökenli bilim adamları ders vermiştir. [5] Bir sonraki nesilden olan Max Grünert (1846-1929), artık gerçekten Oryantalistlik diye adlandırılan dalın profesörü olup; Arapça, Farsça ve Osmanlı Türkçesine emek vermiştir. Bundan sonra Oryantalistler onun gibi bu üç dili aynı anda öğrenip, tüm Yakın Doğu'yu, onun tarihini, edebiyatını ve kültürlerini araştırma alanı olarak görmeye başlamışlardır. Bir kaç dalın aynı anda öğretimi ve kullanımı (multidisciplinarity) Orta Avrupa'daki geleneksel Oryantalistliğin en çarpıcı ve genel özelliği olmuştur.

Üniversitede Çekçe ders veren ilk Oryantalist Jaromír Košut (1854-1880)'tur. Leipzig'te Oryantalistlik bölümünü bitirdikten sonra, Prag'daki üniversitede Arapça ve Türkçe ders vermiş ve hem de bazı şairlerle ortak çalışmalar yaparak bu dillerde yazılmış şiirleri Çekçeye çevirmiştir. Daha yirmi altı yaşındayken öldüğü için, eserlerinin çoğu el yazısı halinde kalıp kaybolmuş veya arşivlerde kalmıştır. [6]

Charles – Ferdinand Üniversitesi 1882 yılında Çek ve Alman olarak iki kısma ayrılmıştır. Çek kısmı başlangıçta çoğu bölümü kapsamadığı için, Oryantalistlik sadece Alman kısmında öğretilmiştir. İki yıllık bir aradan sonra, üniversitenin Çek kısmında Oryantalistlik eğitimini, bu daldaki eğitimine Prag'da başlayan ve Leipzig'te tamamlamış olan Rudolf Dvořák (1860-1920) tekrar başlatmıştır. Bölümü daha canlı ve verimli hale getirip iki önemli bilim adamı yetiştiren Dvořák eserlerinde ağırlıklı olarak Arap dili ve kültürünü ele almasına rağmen Çek Oryantalistliği'nin diğer iki büyük dalının temellerini de kurmuştur. Farsça ve Türkçe ders vermiş, bu dillerde yazılmış şiirleri hem Çekçeye hem Almancaya çevirip yayımlamıştır. Onun Türkoloji için en önemli çalışması Bakî'nin divanını baştan sona kadar çevirmesidir. [7]

2. İlk Cumhuriyet ve II. Dünya Savaşı, Komünist Rejimin İktidara Gelmesine Kadar Olan Dönemde Türkoloji (1918-48)

I. Dünya Savaşı bittikten sonra bağımsız Çekoslovakya ortaya çıkmıştır. Resmî olarak Prag'daki üniversitede dersler hem Çekçe hem Almanca olarak verilmeye devam edilmesine rağmen, Çek unsuru gittikçe ağırlık kazanmıştır. Üniversitede Yakın Doğu dilleri bölümü daha kaliteli eğitim vermeye başlamıştır. Bu dönemde Prag'daki üniversitede dünya çapında tanınmış bazı Alman bilim adamları da araştırmalarını ve faaliyetlerini sürdürmüştür. [8]

---

[4] Jiří Bečka, Miloš Mendel, Islám a české země. Prag, 1998, s. 106-108.

[5] İlk olarak Saul Isaak Kämpf (1813-1892) sadece İbranice ile sınırlı kalmamış ve eski Arapça ve diğer Sami dilleri ile de ilgilenmiştir.

[6] Eduard Gombár, Úvod do dějin islámských zemí. Prag, 1994, s. 55. Dergiler ve gazetelerdeki makaleler dışında onun tek basılmış eseri, şair Jaroslav Vrchlický ile birlikte hazırladığı ve Prag'ta 1881 yılında basılmış olan "Hafiz-Onun Eseri ve Şiirleri." adlı çeviri kitabıdır.

[7] Rudolf Dvořák, Bákí's Díwán. Ghazalijját. I-II. Leiden, 1908 und 1911.

[8] Örneğin Adolf Grohmann en çok tanınan ve bilinen bir bilim adamı olarak Prag'taki üniversitede uzun yıllar ders vermiş, ancak komünist rejim iktidara geldikten sonra Çekoslovakya'yı terkedip Avusturya'ya yerleşmiştir. En önemli eseri: Grohmann, Adolf. Arabische Paläographie. Wien, 1967.

İlk cumhuriyet döneminde faaliyetlerini sürdüren bilim adamları, önceki dönemde klasik Oryantalist eğitim görmüş olduklarından, aynı gelenekleri ve araştırma tekniklerini devam ettirmişlerdir. Üniversitede eğitim görenler hem Arapça, Farsça, Türkçe(Osmanlıca) hem de İslam ülkelerinin tarihlerini, kültürlerini, dinlerini, sanatlarını öğrenmek zorunda kalmışlardır. Bu dönemde Oryantalistlik başlığı altında en çok Arabistik bilimi önem kazanmış ve bu gelişmenin sonucu olarak 1925 yılında Arapça, Türkçe ve Farsça, genel Oryantalistlikten ayrı bir bilim dalı olarak okutulmaya başlamıştır.

Çek Oryantalistlik bilimi için Yakın Doğu'daki ülkelerle ve başka araştırma merkezleri ile ilişki kurmak son derece önemli olduğundan 1922 yılında 'Oryant Enstitüsü' kurulmuştur. Bu kuruluş için en çok çabayı Çek rahip, Arabist ve gezgin Alois Musil (1868-1944) harcamıştır. Bu dönemdeki diğer bilim adamları kütüphane ve arşivlerde oturup araştırmayı tercih etmişken, Musil Yakın Doğu ülkelerini gerçekten tanıyabilmek için pek çok bölgeyi gezerek kişisel tecrübelerini de bu faaliyet için kullanmıştır. Musil Türkiye'yi de gezmiş ve o zamanki Türkiye hakkında, bilim eseri ve seyahatname arasında, geniş bir okuyucu kitlesinin ilgisini çekebilecek bir kitap yazmıştır. [9]

Bu dönemde Türkoloji için önemli iki isim, Jan Rypka (1886-1968) ve Felix Tauer sayılabilir. Tauer, araştırmalarını Arapça dilbilgisi ve Edebiyatı ile Osmanlı tarihine yönlendirmiştir. Musil'in etkisinde kalan Tauer onu örnek alarak, seyahat etmeye başlamıştır. 20'li ve 30'lu yıllarda beş kez İstanbul'a gidip oradaki arşivlerde ve kütüphanelerde kaynakları incelemiştir. O zamanki tüm tarihçiler gibi pozitivist yöntemi kullanmış olmasına rağmen bu tür tarih araştırmaları bile, Çek Oryantalistliğin kaynağı olarak büyük bir önem taşımaktadır. [10]

Rypka artık gerçek anlamda Türkolog olmuştur. Daha çok Türkoloji alanında çalışan Türkolog hayatının sonlarına doğru İranistik[11] alanında da çalışmalar yapmıştır. Rypka'nın iki önemli çevirisi basılmıştır. Bunlardan biri; "Nasreddin Hoca Şakaları" adlı makaledir. Diğeri ise Muallim Naci'nin hatıraları "Ömer'in Çocukluğu" adıyla kitap olarak basılmıştır. [12] Rypka'nın ilk bilimsel makalelerinde Osmanlı edebiyatı, özellikle de Sabit ve Bakî'nin hayatı ve divanı hakkında bilgi verilmiştir.. [13] Rypka'nın en geniş kapsamlı incelemeleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi ve özellikle Bab-ı Âli'nin Balkan ülkeleri, Kırım, Romanya, İran ve Hindistan ile ilişkilerine yönelik olmuştur. [14] Rypka üniversitede önemli bir öğretim üyesi olarak II. Dünya Savaşı'ndan sonraki nesilden araştırmacılar yetiştirmiş ve bu şekilde Türkoloji gibi genç bir bilim dalının devamını sağlamıştır.

3. Komünist Rejim Döneminde Türkoloji

a) Komünist Rejimin İlk Döneminde Türkoloji (50'li ve 60'lı yıllar)

1948 yılında iktidara gelen Komünist rejim, bilim alanına yeni yaklaşımlar ve yeni konular getirmiştir. Araştırmalara belli sınırlayıcı şartlar koyulmuş ve çıkabilen eserlere de sansür uygulanmaya başlamıştır. Oryant Enstitüsü bağımsız kalmak istemiş ve Komünist rejimin ilk yıllarında bu hedefini başarabilmiştir, ancak 1952 yılında istemeyerek de olsa Çekoslovakya'nın Bilimler Akademisi çatısı altına girmek zorunda kalmıştır. O zamandan beri hem üniversitede hem Bilimler akademisinde olan

---

[9] Bu seyahatname, Arabistan, Irak, Mısır, Filistin, Sudan vb. seyahatnameleri kapsayan "Bugünkü Oryant" dizisinde çıkmıştır. Alois Musil, Die Brücken nach Asien. Die neue Türkei. (Asya'ya Köprü. Yeni Türkiye) Prag, 1932.

[10] Tarih alanındaki en önemli eserinde Osmanlı İmparatorluğu'na oldukça geniş yer ayırtmıştır. Bk. Felix Tauer, Svět islámu, jeho dějiny a kultura. (İslamın Dünyası, Onun Tarihi ve Kültürü) Prag, 1984.

[11] Şimdiye kadar kullanılan ve en çok bilinen ve başka dillere çevirmiş olan eseri ise Fars ve Tacik edebiyatının tarihidir: Jan Rypka, Dějiny perské a tádžické literatury. Prag, 1956.

[12] Muallim Naci Efendi (çev. Jan Rypka). Omarovo dětství. Prag, 1913; Jan Rypka, "Žerty Hodży Nasreddina. " Švanda Dudák. Prag, 1909; Bečka Jiří, Miloš Mendel, Islám a české země. Prag, 1998, s. 111, 117.

[13] Jan Rypka, Beiträge zur Biographie, Charakteristik und Interpretation des türkischen Dichters Sabit. Prag: , 1924; Jan Rypka, Báqí als Ghazeldichter. Prag, 1926; Jan Rypka, "Les müfredát de Sabit. " ArOr. Prag, S. 18, 1950, s. 444-478.

[14] Örneğin: Jan Rypka, "Weitere Beiträge zur Korrespondenz der Hohen Pforte mit Bohdan Chmel'nyckyj. ArOr. Prag, sayı 2, 1930, s. 262-283.

bilim adamları tek merkezden yönetilen araştırmalara katılmak zorunda kalmıştır. Tüm bu yanlış uygulamalara rağmen savaştan sonraki nesil güçlü ve verimli olarak görülebilir.

Üniversitede Oryantalistliğin üç temel dalı olan Arabistik, Türkoloji ve İranistik eğitimine devam edilmiştir. Yeni öğrenciler arasından birkaç tanınmış ve kaliteli bilim adamı çıkmış ve bunlar sayesinde sonraki dönemlerde bu bilim dalları yok olmaktan kurtulmuştur.

İlk cumhuriyet döneminde geleneksel eğitim görmüş Oryantalist bilim adamları ders vermiştir. Onlar Yakın Doğu'nun herhangi bir alanını inceleyebilecek kadar geniş perspektifte bilgilere sahip bilim adamları yetiştirmeye çalıştıklarından ve bunun yanı sıra komünist rejiminin bilim adamlarına 'Herhangi bir kişi herhangi bir işi yapabilir. ' sloganıyla yaklaşmasından dolayı bilim adamlarından hem siyaset, ekonomi, sosyoloji, hem de tarih, edebiyat veya sanat konularında kitap ya da makale yazabilmeleri beklenmiştir.

Bu gelişmelere rağmen uzmanlaşma devam etmiştir. Bu dönemde sadece Türkoloji alanında çalışmalarını sürdüren bilim adamlarıyla artık karşılaşmaktayız. Bu kişilikler Türkolojinin özelliklerini, konularını ve bilimsel yaklaşımlarını belirlemişlerdir. Bu döneme katkısı olanlar arasında ilk defa Slovak Türkologlara da rastlayabilmek mümkündür; örnek olarak Josef Blaškovič bunlar arasında gösterilebilir. Belli başlı isimlerin tek tek sıralanması gerekir. Bunların arasında Helena Turková, Josef Kabrda, Naděžda Zimová, Luděk Hřebíček ve Zdenka Veselá – Přenosilová sayılabilir. Bunlardan bazıları ise 70'li ve 80'li yıllarda da bilimsel olarak pasif kalmamışlar ve araştırmaya ve yazmaya devam etmişlerdir. Buna rağmen çalışmalarının verimliliği ve bilimsellikleri açısından daha serbest dönem olan 60'lı yıllara ait oldukları için bu kişileri Komünist rejimin ilk döneminde sıralamak daha uygun görülebilir.

Josef Blaškovič (1910-1990) Slovakya'da doğmuş, Budapeşte'deki üniversiteye girmiş ve Prag'a ancak eğitimini tamamlamak için gelmiştir. Bundan sonra Prag'ta kalmış ve 1950 yılında "Türk Dili ve Edebiyatı" ve "Osmanlı-Türk Tarihi" dersleri vermeye başlamıştır. [15] Ama Blaškovič'in ilgilendiği asıl konu doğduğu yerlerle ilgilidir. Slovakya'nın Osmanlı'ya tabi olduğu dönemin araştırılmasına, bu dönemle ilgili belgeleri aramaya ve incelemeye başlayan ilk o olmuştur. Çabalarının sonucu olarak bu konuda bir kitabı yayımlanmıştır. [16]

Helena Turková (1900-1982) Türkoloji bölümüne başkalarına göre geç girmiştir. Kırk yaşındayken Türk kültürü ve tarihi ile ilgilenmeye başladıktan sonra bu konuda ihtisasını tamamlamıştır. Turková başkalarının incelemediği konularla, yani Türk sosyal tarihi ve folkloruyla uğraşmıştır. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nin bir bölümünü çevirmiş ve seyahatnamenin içerdiği zengin bilgilerden tarihî ve kültürel konular hakkında makaleler hazırlamıştır. [17]

Josef Kabrda (1906-1968) Prag, Sofya ve Paris'te eğitim görmüş, Brno şehrindeki üniversitede Güney Avrupa ve Balkan Ülkeleri Tarihi Bölümünde ders vermiştir. Osmanlı belgelerinin çevrilmesine ve yayımlanmasına büyük önem vermiştir. İncelenen konular geleneksel yapılarından çıkamamışlar, aşağı yukarı hep aynı çerçevede kalmışlardır. Konular arasında örneğin; Osmanlı döneminde Bulgar tarihi, Osmanlı-Fransız ilişkileri, Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik tarihi, kanunname belgelerinin okunması ve yayımlanması ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Hıristiyanların durumu vb. sayılabilir. [18]

---

[15] Blaškovič, Josef. Dějiny nové turecké literatury. Prag, 1953. ; Blaškovič, Josef. Učebnice turečtiny. Prag, 1964.

[16] Blaškovič, Josef. Rimavská Sobota v čase osmanskotureckého panstva. Bratislava, 1974.

[17] Turková, Helena. Die Reisen und Streifzüge Evliya Çelebis in Dalmatien und Bosnien in den Jahren 1659/61, übersetzt und bearbeitet nach den Manuscripten Beşir Ağa und Bağdad Köşkü. Disertationes orientales 5. Prag, 1965. ; Türk folkloru hakkında ne bir kitaba ne bir makaleye rastladım, büyük ihtimalle onun folklor hakkındaki çalışmaları yayınlamamıştır. Bu konu ile ilgilendiğini şu kaynakta buldum: Gombár, Eduard. Úvod do dějin islámských zemí. Prag, 1994, s. 72.

[18] Josef Kabrda, Quelques firmans concernat les relations franco-turques de l'expedition de Bonaparte en Egypte. 1798-1799. Paris, 1947; Josef Kabrda, "Contribution a l'etude de la rente feodale dans l'Empire Ottoman. " Sborník prací fil. fakulty

Kabrda araştırma yöntemi açısından yenilik getirmemiştir ama onun incelediği konular ve belgeler başka Türkologlar için geniş ve ayrıntılı bilgi kaynağı oluşturmuştur.

Naděžda Zimová (1935-) Çek Türkologları arasında istisna olarak, sadece 20. yüzyıl tarihi ve değişik ideolojilerin ortaya çıkışı konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Makaleleri, yayınlandıkları zamana bakılarak ele alınmalıdır; çünkü bu tür konular komünist ideoloji açısından tehlikeli olarak nitelendiğinden ancak etraflı şekilde sansürden geçtikten sonra yayınlanabilmiştir. [19]

Luděk Hřebíček (1934-) bu neslin tüm Türkologları gibi Blaškovič'in öğrencisi olmuştur. Tüm hayatı boyunca Oryant Enstitüsü'nde çalışmıştır. Hřebíček'in ihtisas alanı Türk dillerinin dilbilgisi ve genel olarak da kantitatif dilbilgisi üzerine yoğunlaşmıştır. [20] Hřebíček, sadece Türkiye Türkçesiyle değil, Azerbaycan ve Orta Asyadaki Türk dilleriyle de ilgilenmiştir. [21] Hřebíček'in çalışmaları arasında Çek toplumu için büyük önem taşıyan çeviriler bulunmaktadır. Hřebíček'in dilbilimci olarak dile veya bütün dillere, Çekçe ya da Türk dilleri olsun, karşı büyük bir merakı ve çeviri yapma konusunda olağanüstü yetenekleri vardır. [22]

Zdenka Veselá – Přenosilová (1930-1998) Çek Türkolojisinin en göze çarpan kişisi olarak nitelendirilebilir. Başkaları gibi Rypka ve Blaškovič yönetimindeki geleneksel eğitimden geçmesine rağmen, bu eğitim ile çizilmiş sınırlar dışına çıkmayı başarmıştır. İlgilendiği alanın hem genişliği hem derinliği şaşırtıcıdır. Daha önce bahsedildiği gibi o zaman Türkologlardan hem Osmanlı şiirlerini, halk edebiyatını ve çağdaş romanları çevirebilmeleri; hem de sosyal ve tarihî konuları inceleyebilmeleri, modern çağdaş olayları açıklayabilmeleri beklenmiştir. Veselá bu beklentileri gerçekleştirebilen insanlardan biri olmuştur. Onun bütün eserlerini sayabilmek mümkün değil, ama incelediği konuları üç gruba ayırmak mümkündür: [23]

Birinci grup altında Bab-ı Âli ile özellikle Transilvanya ve diğer Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkiler toplanabilir. [24]

İkinci grupta ise yeni çağ döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nda toplumsal yaşam ve ekonomide feodalizm özellikleri ve değişimi sayılabilir. [25] Veselá'nın eşi arabist olduğu için onunla beraber 60'lı yılların başında Mısır'a gidip oradaki Osmanlı arşivlerinde çalışma ve kaynak toplama fırsatı bulmuştur. Üçüncü grup içinde, bu kaynaklardan yararlanarak yazdığı makaleler bulunmaktadır. Özellikle Sina

---

brněnské university, řada historická. Brno, sayı C-15/13, 1966, s. 55-81; Josef Kabrda, "Hlavní rysy timársko sipahijského zřízení v osmanské říši" Čs. časopis historický. Prag, S. 14/3, 1966, s. 293-311.

[19] Naděžda Zimová, "On the character and ideas of the Kemalist movement" ArOr. Prag, sayı 45, 1977, s. 97-105; Naděžda Zimová, Kemalist Turkey's concept of foreign relations and its value in the contemporary context: Turkey and Balkans in the early 1930's, ArOr, Prag, S. 56, 1988, s. 201-215.

[20] 70'li ve 80'li yıllarda da dilbilgisinden uzaklaştırılıp daha çok sosyal temalarda araştırmalar yapmaya yönlendirilmiştir. Ama buna rağmen dil ile bağlantısını koparmamaya çalışmıştır. Konulara sosyal bilimler açısından baktığında da ona göre konular dil ile ilgilidir.

[21] Luděk Hřebíček, "Are the old-Turkic inscriptions written in verses?" ArOr. Prag, sayı 35, 1967, s. 477-482; Luděk Hřebíček, "Rusian borrowings in Kazakh" ArOr. Prag, S. 34, 1966, s. 67-72; Luděk Hřebíček, "The structure of the Uzbek stem-morpheme" ArOr. Prag, S. 35, 1967, s. 452-462.

[22] Yaşar Kemal, Jeřábi se zlatými pery. (Orta Direk) Prag, 1979; Orhan Veli, Čeho se nemohu zříci. (Vazgeçemeyenlerimden) Prag, 1964.

[23] Jitka Malečková, "Zdenka Veselá – Přenosilová (1930-1998): A Chapter in the History of Czech Turkish Studies. " ArOr. Prag, S. 69, 2001, s. 129-132.

[24] Zdenka Veselá-Přenosilová, "Contribution aux rapports de la Porte Sublime avec la Transylvanie d'apres les documents turcs" ArOr. Prag, S. 33, 1965, s. 553-599; Zdenka Veselá-Přenosilová, "Quelques chartes turques concernant la correspondance de la Porte sublime avec İmre Thököly, ArOr. Prag, sayı 29, 1961, s. 546-574.

[25] Zdenka Veselá-Přenosilová, "Das Lesevergnügen eines osmanischen Stadtbewohners" Armağan – Festschrift für Andreas Tietze. (Ed.: Baldauf, I.; Faroqhi, S., Veselý, R.) Prag, 1994, s. 227-239; Zdenka Veselá-Přenosilová, "Quelques aspectes de l'evolution des villes Ottomanes du Nord-ouest aux 16e et 17e siecle. "Acten des Internationalen Kongreses,, Türkische Wirtschafts-und Sozialgeschichte von 1071 bis 1920, Wiesbaden: y. y., 1995, s. 371-375.

yarımadasındaki Aziz Katarina Manastırı ve Hıristiyan Ortodoks Kilisesinin tarihi hakkında makaleler yazmıştır. [26] 60'lı yıllarda Osmanlı arşivlerinde çalışmalar yavaş yavaş başlarken, o bu tür çalışmaların bir nevi önderi olarak görülebilmektedir. Veselá'nın katkıları tarihî konulara yaklaşımda en belirgin olmuştur. Geçmişin mirası olan pozitivist yaklaşım ve yaşadığı zamanın Marksist-Komünist yaklaşımla çizilmiş olan sınırından çıkıp daha geniş çaplı ve serbest metotları kullanmaya çalışmıştır. 70'li ve 80'li yıllarda merkezden gelen konuları işlemek zorunda kaldığında da, bu tür konuları mümkünse en objektif şekilde ele almaya çalışmıştır. [27]

b) Komünist Rejimin İkinci Döneminde Türkoloji (70'li ve 80'li yıllar)

Çekoslovakya'da 1968 ve 1969 yıllarındaki rejimin gevşemesinden sonra bilimler için daha sert 'normalleşme', yani katı komünist rejime dönmesi, dönemi başlamıştır. Bilimler Akademisi'nde, Oryant Enstitüsü dahil, daha sık ve daha derin sansür uygulanmaya başlamıştır. Birkaç bilim adamı yabancı ülkelere kaçmak ya da kendi araştırmalardan vazgeçip başka, genellikle de bilgi sahibi olmadıkları konularda çalışmak zorunda kalmışlardır. Oryantalistlikten sadece Arabistik canlı bir halde kalmış, İranistik ve Türkoloji ise neredeyse tamamen engellenmiştir. Blaškovič 1975 yılında zorunlu olarak emekli olduktan sonra üniversitede de Türkoloji bölümü, bahane olarak profesör eksikliğinden, ama gerçekten siyasî nedenlerden dolayı kapanmıştır.

Türkoloji sadece Oryant Enstitüsü içerisinde ufak bir dal olarak kalmıştır. Türkologlar başka bilim adamları gibi ancak merkezden emir aldıkları konular üzerinde çalışabilmişlerdir. Edebiyatta ağırlıklı olarak sadece sınıflar arasındaki çatışmalardan, sosyalist olmayan toplumlarda yaşanan sosyal adaletsizliklerinden söz eden edebî eserler çevrilip yayınlanabilmiştir. Başka çalışmalar ise çoğu ekonomi ve siyasî konular üzerinde, 'üçüncü dünya'nın gelişen ülkeleri hakkında 'esasi araştırmalar devlet planı'na göre yapılmıştır. [28] Komünist rejimi bu dönemde gelişen ülkelerin durumu ile ilgili yakın çağ tarihini kapsayan eserlere ihtiyaç duymaktadır ve bu nedenden dolayı Oryant Enstitüsü'nden Orta Asya, Balkan ve Türkiye'de İslam, milliyetçilik ve diğer ideolojilerin tarihi hakkındaki konular üzerinde çalışma yapmalarını istemektedirler. Aynı zamanda Türkolojide geleneksel ve siyaset açısından nötr olarak kabul edilen konular üzerine yapılan çalışmalara devam edilmiştir. Örneğin Slovakya'da Osmanlı dönemi hakkında 70'li ve 80'li yıllarda bir kaç kitap basılabilmiştir. [29]

Bazı bilimler, komünist rejiminin baştan önyargılı ve olumsuz yaklaşımlarından dolayı engellenmeye çalışılmıştır. Özellikle dilbilgisi hiç bir işe yaramayan burjuva bilimi olarak neredeyse yasaklanmış duruma durumdadır. Hřebíček de dilbilgisi üzerine çalışmalarını ancak kendi kişisel 'hobisi' olarak yapabilmiştir. [30]

---

[26] Zdenka Veselá-Přenosilová, "Les lettres des sultans ottomans dans les archives du monastere de Ste. Catherine de Sinad. " VII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler: II. Cilt, Ankara 1973, s. 451-460; Zdenka, Veselá-Přenosilová, "Vztah osmanské vlády k ortodoxní církvi sinajské ve světle tureckých listin. " Příspěvky přednesené na I. celostátním balkanistickém sympoziu v Brně 11.-12. prosince. Brno: y. y., 1970, s. 104-109.

[27] Zdenka Veselá-Přenosilová, "Stagnace tureckého laicismu. Upevňování Atatürkova odkazu. Ozvěny fundamentalismu v Turecku" Islám v politice. (Ed. : Muzikář, J. et al.) Prag: y. y., 1987, s. 59-66, 118-123, 180-185.

[28] Jiří Bečka, Miloš Mendel, Islám a české země, Prag, 1998, s. 119.

[29] Vojtěch Kopčan, Pavel Horváth, Turci na Slovensku. Bratislava, 1971; Josef Blaškovič, Rimavská Sobota v čase osmanskotureckého panstva. Bratislava, 1974; Vojtěch Kopčan, K. Krajčovičová, V tieni polmesiaca. Bratislava, 1983; M. Matunák, Život a boje na slovensko-tureckom pohraničí. Bratislava, 1983; Vojtěch Kopčan, Turecké nebezpečenstvo a Slovensko, Bratislava, 1986.

[30] Resmî çalışma hayatında ise başka araştırmacılarla, özellikle İran kültürünü araştıran Adéla Křikavová ile beraber merkezi yönetimden gelen ortak konular üzerinde çalışmıştır. Adéla Křikavová, Luděk Hřebíček, "Communication properties of revolutions: Exemplified on Iran 1978-1981. " ArOr. Prag, S. 57, 1989, s. 14-25.

4. Kadife Devrimi'nden Sonraki Dönemde Türkoloji (1989-)

Komünist rejim dönemi sırasında üniversitede kapatılmış olan bazı bölümler, rejim bittikten sonra yeniden açılmaya başlamıştır. Türkoloji bölümüne 1990 yılında uzun aradan sonra yeni öğrenciler alınmıştır. Ancak durum yeterince iyi değildir. En büyük sorunlardan biri uzman ve öğretmen kadrosunun eksikliğidir. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle de yurtdışından uzman çağırıp yeni nesil Türkolog yetiştirmeye de imkân verilmemektedir. Üniversitenin yeni idaresi de ufak bölümleri hoşgörülü karşılamadığından Türkoloji ve ondan daha zor durumda olan İranistik de o yıllarda var olma savaşı vermektedir.

Üniversitede 90'lı yılların başlarında Türk ve Osmanlı tarihini Veselá ve eşi Rudolf Veselý öğretmiştir. Veselá uzun süren hastalığından dolayı 1998 yılında vefat etmiştir. Daha önceki dönemden bilinen isimler dışında da birkaç yeni Türkolog ortaya çıkmıştır. Jitka Malečková (1960-) Tarih Bölümü mezunu olduktan sonra Veselá etkisi altında Osmanlı tarihi alanında ihtisasını yapmıştır. İlk önce III. Selim ıslahatları ile ilgilenmiş ve daha sonra ilgi alanı 18. ve 19. yüzyıl sosyal ve kültürel tarihine çevrilmiştir. Genel tarih bölümü mezunu olduğu için, karşılaştırmalı tarih için geniş bilgi hazinesine sahip olup Osmanlı tarihindeki olaylarla diğer Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinin tarihindeki olayları ve hareketleri karşılaştırabilmektedir. Malečková 19. yüzyılda milliyetçilik ve diğer ideolojilerin orataya çıkışları ve özellikleri üzerinde de çalışmıştır. Malečková'nın ikinci grup çalışmaları arasında kadın tarihi ve 'gender studies' sayılabilir. Tüm bu değişik bilim dalları ve yaklaşımları birleştirmeye ve daha derin ve geniş kapsamlı sonuçlara ulaşmaya çalışmaktadır. Son çıkardığı kitap, 19. yüzyıldaki altı ülkede; Osmanlı İmparatorluğu, Rusya, Yunanistan, Çek ve Slovak ülkeleri ve Polonya'da kadınlara yaklaşımı karşılaştırmaktadır. [31]

90'lı yıllarda Türkçe derslerini Tomáš Laně (1944-) vermiştir. Laně dilbilgisi, çeviri ve özellikle ticari çeviri ile uğraşmıştır. [32] Üniversitede dört yıl kaldıktan sonra Dışişleri Bakanlığı altında olan diplomatik hizmetlere girip 1996-2000 yılları arasında Türkiye'de büyükelçi olarak görev yapmıştır. Laně üniversiteden ayrıldıktan sonra Türkçe dersilerini, Bulgaristan'dan gelen Radka Hristova (1955-2001) vermeye başlamıştır. Hristova Türkçe ders kitabı yazmaya çalışmış, ama hem Çekçe, hem de Türkçe ana dili olmadığı için, onun çıkardığı ders kitabı hem çevirilerdeki hatalar, hem de Türkçe gramerinin yetersiz açıklanmış olmasından dolayı kullanışlı olmamıştır. [33] Şu anda üniversitede Türkçe derslerini Petra Sedmíková (1974-) vermektedir. Sedmíková Makedonca, Türkçe bilmektedir ve Balkanistik bölüm mezunudur. İhtisas alanı Balkan ülkelerinin yakın çağ tarihidir.

Oryant Enstitüsünde 90'lı yıllarda Hřebíček yanında Petr Štěpánek (1973-) çalışmıştır. Štěpánek, Tarih Bölümü mezunudur ve ihtisasını Osmanlı İmparatorluğu üzerine yapmıştır. Çek Türkolojisinin geleneksel konular üzerindeki çalışmalarını devam ettirmeye ve bu çalışmaları daha da genişletmeyi ve derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Çek arşivlerinde bulunan Osmanlı İmparatorluğu ile ilgili belgeleri de sistematik şekilde incelemeye çalışmıştır. Štěpánek 2004 yılında Oryant Enstitüsünden ayrılmış ve Dışişleri Bakanlığında çalışmaya başlamıştır.

Çek Türkolojisinde bu dönemde ayrıntılı uzmanlaşma eğilimi devam etmiş ve üniversitede tüm Yakın Doğu bilimlerini kapsayan eğitim sistemi yavaş yavaş terk edilmeye başlamıştır. Bilim adamları sadece bir dil, tarihin bir dönemi veya edebiyatın bir kısmı ile ilgilenmeye teşvik edilmişlerdir. Kırk yıl süren Komünist rejiminden ve geçmişteki alışkanlıklardan kaynaklanan en çarpıcı eksiklik ise yöntem ve metotların bilinmemesidir. Türkoloji alanında Malečková ve Štěpánek bu eksikleri tamamlamak için çaba harcamışlardır, ancak hem üniversitede, hem de Oryant Enstitüsünde, belli bir ölçüde maddi nedenlerden,

[31] Jitka Malečková, Úrodná půda. Žena ve službách národa. Prag, 2002.
[32] Tomáš Laně, Českoturecká konverzace a slovník. Prag, 1993.
[33] Radka Hristova, Učebnice moderní spisovné turečtiny. Prag, 1999.

Türkoloji için yeterince iyi koşullar sağlanamadığı ve yeni öğrenci alınmaya izin verilmediği için, 2004 yılında bu iki bilim adamı işyerlerinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Sonuç

Türkoloji Çek Cumhuriyeti'nde nispeten eski ve zengin geçmişe sahip olan bir bilim dalı olarak görülebilir. 19. yüzyılda toplumun dikkati Yakın Doğu ülkelerine çekildikten sonra Oryantalistlik bilim dalı ortaya çıkmıştır. Türkoloji o zaman sadece Oryantalistliğin bir parçası olmuş ve ancak sadece konu olarak ilk birkaç eserlerde yer almıştır.

Türkoloji İlk cumhuriyet döneminde Oryantalistlik bölümünden bağımsız bir bilim dalı olarak ayrılmış, ama yine de Yakın Doğu ile ilgisi olan bilim dalları arasında çok önemli bir konumda değilmiştir. Genellikle Arabistik gölgesinde olan Türkoloji alanında gerçekten Türkolog olarak kabul edilebilecek bilim adamları ve ilk eserleri bu dönemde ortaya çıkmıştır. Yine bu dönemde Türkoloji alanında en önde gelen isimlerin başında Jan Rypka'yı saymalıyız.

1950'li yıllarda yeni nesil bilim adamlarının yetişmesiyle Türkolojinin gelişme dönemi başlamıştır. Öğretmenler "İlk cumhuriyet" dönemi geleneklerini taşıyarak yeni nesile verdikleri eğitimde; hem eskiden kalmış mirası hem de Komünist rejiminin yeni yaklaşımlarını birleştirmişlerdir. 1960'lı yıllarda komünizmin bilimi sınırlayıcı yöntemlerine ve sansürüne rağmen, geleneksel ve siyasî olmayan konularda oldukça verimli duruma gelen Türkolojinin başında, üç olağanüstü kişi durmaktadır; bir nesil daha yaşlı Josef Blaškovič ve onun iki öğrencisi Luděk Hřebíček ve Zdenka Veselá.

1970'li ve 1980'li yıllar boyunca bazı Türkologlar çalışmalarını devam ettirmekle beraber, Komünist rejimin baskısı altında, Türkoloji bölümü üniversitede kapatıldıktan sonar, neredeyse tamamen kaybolmuştur diyebiliriz. Rejim, merkezden yönetilen araştırmaları sürdürmüştür ve bu dönemde siyasî ya da ideolojik olmayan eserlerin bile sansürsüz ve serbest yayılması yasaklanmış durumdadır. Merkezin emrettiği konular çağdaş zamanın siyasî, ekonomik ve sosyal boyutlarını içermiştir.

Komünist rejim sona erdikten sonra üniversitede Türkoloji bölümü yeniden açılmış ve yeni nesil Türkologlar yetişmeye başlamış ve Türkoloji, yavaş yavaş canlanmaya başlamıştır. Geleneksel Oryantalistlik ve Türkoloji bilimini onların kurduğu temeller üzerine oturtarak Batı Avrupa'nın son çeyrek yüzyılda ortaya koyduğu yeni yöntem ve modern bakış açılarıyla birleştirmişler, ama bütün çabalara rağmen maddi sıkıntılar yüzünden günümüzde üniversitede ve Oryant Enstitüsü'nde Türkoloji bölümü çalışmalarını devam ettirememiştir.

Türkoloji İle İlgili Kaynaklar

Kitaplar

- Bečka, Jiří; Mendel, Miloš. Islám a české země. (İslam ve Çek Toprakları.). Prag, 1998.
- Blaškovič, Josef; Petráček, Karel; Veselý, Rudolf. Arabische, persische und türkische Handschriften der Universitätsbibliothek in Bratislava. Bratislava, 1961.
- Blaškovič, Josef. Dějiny nové turecké literatury. (Yeni Türk Edebiyatının Tarihi.) Prag, 1953.
- Blaškovič, Josef. Učebnice turečtiny. 1. díl. (Türkçe Ders Kitabı. 1. Cilt). Prag, 1964.
- Blaškovič, Josef. Rimavská Sobota v čase osmanskotureckého panstva. (Osmanlı-Türk İdaresi Altında Rimavská Sobota.). Bratislava, 1974.
- Dvořák, Rudolf. Bákí's Díwán. Ghazalijját. I-II. Leiden, 1908, 1911.
- Gombár, Eduard. Úvod do dějin islámských zemí. (Islam Ülkelerinin Tarihine Giriş.) Prag, 1994.
- Grohmann, Adolf. Arabische Paläographie. I. Wien, 1967.
- Holeček, J. Národní epika bosenských mohamedánů. (Boşnak Müslümanların Millî Epik Şiirleri.). Prag, 1920.

- Hristova, Radka. Učebnice moderní spisovné turečtiny. (Modern Türkçe Ders Kitabı.) Prag, 1999.
- Hybl, Jan. Život Mahometa, zakladatele tureckého náboženství. (Türk Dininin Kurulucusu Olan Muhammad'ın Hayatı.) Prag, 1814.
- Kabrda, Josef. Le systeme fiscal de l'eglise orthodoxe dans l'empire ottoman (d'apres les documents turcs). Brno, 1969.
- Kabrda, Josef. Quelques firmans concernat les relations franco-turques de l'expedition de Bonaparte en Egypte. 1798-1799. Paris, 1947.
- Kopčan, Vojtěch. Turecké nebezpečenstvo a Slovensko. (Türk Tehlikesi ve Slovakya.). Bratislava, 1986.
- Kopčan, Vojtěch; Horváth, Pavel. Turci na Slovensku. (Türkler Slovakya'da.). Bratislava, 1971.
- Kopčan, Vojtěch; Krajčovičová, K. V tieni polmesiaca. (Hilalın Gölgesinde.). Bratislava, 1983.
- Košut, Jaromír. Háfiz. Jeho dílo a jeho básně. (Hafiz. Onun Eseri ve Şiirleri.). Prag, 1881.
- Králík, Jindřich. Historická skutečnost a postupná mytizace mongolského vpádu na Moravu roku 1241. (1241 Yılındaki Moravya'ya Moğol Saldırının Tarihi Gerçeği ve Onun Sürekli Efsaneleştirmesi.) Olomouc, 1969.
- Kropáček, Luboš. Islám a Západ. Historická paměť a současná krize. (İslam ve Batı. Tarihi Belek ve Çağdaş Kriz.). Prag, 2002.
- Křikavová, Adéla. Podoby islámských zahrad. (İslam Bahçelerinin Görünüşleri.). České Budějovice, 1980.
- Laně, Tomáš. Českoturecká konverzace a slovník. (Çekçe – Türkçe Konuşma Kitabı ve Ufak Sözlüğü). Prag, 1993.
- Malečková, Jitka. Úrodná půda. Žena ve službách národa. (Bereketli Toprak. Millete Hizmetlerinde Kadın). Prag, 2002.
- Matunák, M. Život a boje na slovensko-tureckom pohraničí. (Türk – Slovak Sınır Bölgesinde Hayat ve Savaş.) (Giriş: Kopčan, V.). Bratislava, 1983.
- Musil, Alois. Die Brücken nach Asien. Die neue Türkei. Prag, 1932.
- Rataj, Tomáš. Obraz Turka v raně novověké literatuře v českých zemích. (Çek Ortaçağ ve Yeni Çağ Edebiyatında Türk Tasviri.). Prag, 2002.
- Rypka, Jan. Beiträge zur Biographie, Charakteristik und Interpretation des türkischen Dichters Sabit. Prag, 1924.
- Rypka, Jan. Báqí als Ghazeldichter. Prag, 1926.
- Rypka, Jan. Dějiny perské a tádžické literatury. (Fars ve Tacik Edebiyatının Tarihi.). Prag, 1956.
- Tauer, Felix. Tisíc a jedna noc. I. -VIII. (Binbir Gece Masalları.). Prag, 1929-1955.
- Tauer, Felix. Svět islámu, jeho dějiny a kultura. (İslam Dünası, Onun Tarihi ve Kültürü.) Prag, 1984.
- Turková, Helena. Die Reisen und Streifzüge Evliya Çelebi's in Dalmatien und Bosnien in den Jahren 1659/61, übersetzt und bearbeitet nach den Manuscripten Beşir Ağa und Bağdad Köşkü. Prag, 1965.
- Veselá, Zdenka. Novověké dějiny Turecka. I. díl. Dějiny osmanské říše od reforem Nizami Cedidu do rozkladu imperia (1918). (Türkiye'nin Yakın Çağ Tarihi. I. cilt. Nizam-ı Cedid Islahatlarından İmparatorluğun Sonuna Kadar (1918) Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarihi.). Prag, 1966.
- Žerty a příhody Nasreddina Hodži. (Hoca Nasreddin'in Şaka ve Hikâyeleri.). Tábor, 1913.

Makaleler

- Bečka, Jiří. "Alois Musil und die Gründung des Orientalischen Instituts in Prag. " ArOr. Prag, sayı 63, 1995, s. 431-434.
- Blaškovič, Josef. "Das Sultansdekret (Sünurname) über das Vakf im Bezirk Nové Zámky. " ArOr. Prag, sayı 42, 1974, s. 300-309.

- Blaškovič, Josef. "Einige tatarische Folkslieder aus der Dobrudscha. " Les etudes Balkaniques Tchecoslovaques III. Prag, 1968, s. 112-139.
- Blaškovič, Josef. "Entwicklung und Erfolge der gegenwärtigen türkischen Literatur. " Acta universitatis Carolinae, Philologica 2, Orientalia Pragensia IV. Prag, 1965, s. 5-18.
- Blaškovič, Josef. "Gönül – Güğül. " Asian and African Studies 1. Bratislava, 1965, s. 49-52.
- Blaškovič, Josef. "The period of Ottoman-Turkish reigh at Nové Zámky (1663-1685). " ArOr. Prag, sayı 54, 1986, s. 105-130.
- Celnarová, Xénia. "Modernistic Tendencies in the Poetry of the Disintegrating Ottoman Empire and the Emerging Turkish Republic. " ArOr. Prag, sayı 69, 2001, s. 143-154.
- Horáček, Cyril. "Das Osmanische Reich und der böhmische Ständestaat in 16. Jahrhundert. " ArOr. Prag, sayı 32, 1964, s. 104-109.
- Hřebíček, Luděk. "Aesthetic function of vocal harmony in the poetry of Abay Kunanbayef. " ArOr. Prag, sayı 32, 1964, s. 100-103.
- Hřebíček, Luděk. "Are the old-Turkic inscriptions written in verses? " ArOr. Prag, sayı 35, 1967, s. 477-482.
- Hřebíček, Luděk. "Cohesion in Ottoman poetic texts." ArOr. Prag, sayı 54, 1986, s. 252-256.
- Hřebíček, Luděk. "Euphony in Abay Kunanbayev's poetry." Asian and African Studies 1. Bratislava, 1965, s. 123-130.
- Hřebíček, Luděk. "Jak překládat gazel. (Gazelin Nasıl Çevrilmesi Lazım?)" Nový Orient. Prag, sayı 46, 1991.
- Hřebíček, Luděk. "Necati Cumalı a téma Anatolie v moderní turecké literatuře. (Necati Cumalı ve Modern Türk Edebiyatında Anadolu Konusu.)" Nový Orient. Prag, sayı 30/4, 1975, s. 217-234.
- Hřebíček, Luděk. "Russian borrowings in Kazakh. " ArOr. Prag, sayı 34, 1966, s. 67-72.
- Hřebíček, Luděk. "Several Turkish homonymous constructions and their generative description. " ArOr. Prag, sayı 39, 1971, s. 146-154.
- Hřebíček, Luděk. "Stability, morphogenesis and the developing system (An attempt at a theoretical approach to observations.)" ArOr. Prag, sayı 52, 1984, s. 127-141.
- Hřebíček, Luděk. "The structure of the Uzbek stem-morpheme." ArOr. Prag, sayı 35, 1967, s. 452-462.
- Hřebíček, Luděk. "The Turkic first syllable and its correlation analysis." ArOr. Prag, sayı 41, 1973, s. 340-349.
- Hřebíček, Luděk. "The Turkish language and contemporary lexicon (A contribution to the description of differences between the spoken and written language.)" ArOr. Prag, sayı 45, 1977, s. 132-139.
- Hřebíček, Luděk. "The Turkish language reform and contemporary grammar (The difference between the spoken (S) and written (W) texts on the level of grammatical morphemes.)" ArOr. Prag, sayı 46, 1978, s. 334-337.
- Hřebíček, Luděk. "The Turkish language reform and contemporary texts. A contribution to the stylistic evaluation of borrowings. " ArOr. Prag, sayı 43, 1975, s. 223-231.
- Janáček, Josef. "České země a turecké války v 16. století. (Çek Toprakları ve 16. Yüzyıldaki Türk Savaşları.)" Dějiny a současnost. (Tarih ve Günümüz.) Prag: y. y. , sayı 7/1, 1965, s. 31-34.
- Kabrda, Josef. "Contribution a l'etude de la rente feodale dans l'Empire Ottoman. " Sborník prací fil. fakulty brněnské university, řada historická (Brno Üniversitesi, Felsefe fakültesi eserleri mecmuası, tarih dizisi). Brno, C-15/13, 1966, s. 55-81.
- Kabrda, Josef. "Hlavní rysy timársko sipahijského zřízení v osmanské říši. (Osmanlı İmparatorluğu'nda Timar-Sipahi Sisteminin Esas Özellikleri.)" Čs. časopis historický. Prag, sayı 14/3, 1966, s. 293-311.
- Kabrda, Josef. "Les document turcs relatifs aux droits fiscaus des metropolites orthodoxies en Bulgarie au XVIII siecle." ArOr. Prag, sayı 26, 1958, s. 59-80.

- Kabrda, Josef. "Les sources turques relatives a l'histoire de la domination ottomane en Slovaquie. " ArOr. Prag, sayı 24, 1956, s. 568-580.
- Kopčan, Vojtěch. "Academician Jan Rypka and research into Osmanli documents in Slovakia." ArOr. Prag, sayı 54, 1986, s. 212-218.
- Krámský, Jiří. "On the oldest stratum of words in the basic lexical fund of modern Turkish." ArOr. Prag, sayı 24, 1956, s. 225-240.
- Křikavová, Adéla; Hřebíček, Luděk. "Communication properties of revolutions: Exmplified on Iran 1978-1981. " ArOr. Prag, sayı 57, 1989, s. 14-25.
- Křikavová, Adéla; Hřebíček, Luděk. "Some remarks on typological classification in the social sciences. " ArOr. Prag, sayı 51, 1983, s. 5-13.
- Křikavová, Adéla; Hřebíček, Luděk. "The educational reform in Iran. " ArOr. Prag, sayı 49, 1981, s. 221-239.
- Křikavová, Adéla; Kovář, Zdeněk. "Půlměsíc pod moravským nebem. (Moravya Göğündeki Hilal.)" Nový Orient. Prag, sayı 49, 1994.
- Malečková, Jitka. "European travel books about the Ottoman Empire in the late eighteenth and early nineteenth centuries as historical sources. " ArOr. Prag, sayı 60, 1992, s. : 147-156.
- Malečková, Jitka. "Ludwig Büchner verseus Nat Pinkerton: Turkish Translations from Western Languages, 1880-1914. " Mediterranean Historical Review 9, 1994, s. 73-99.
- Malečková, Jitka. "Zdenka Veselá – Přenosilová (1930-1998): A Chapter in the History of Czech Turkish Studies. " ArOr. Prag, sayı 69, 2001, s. 129-132.
- Polišenský, Josef; Hrubeš, Jiří. "Turecké války, uherská povstání a veřejné mínění předbělohorských Čech. (Türk Savaşları, Macar Isyanları ve Bílá Hora Savaşından (1620) Önceki Çek Kamuoyu.)" Historický časopis (Tarih Dergisi). Bratislava, sayı 7, Bratislava 1959.
- Poucha, Pavel. "The syntactical relationship of some Asiatic languages. (The sentence structure in Tibetian, Newarí, Burmese, Mongolian, Manchu, Turkish, Tamil and Malayalam in comparison with Indo-Aryan languages. A linguistic study from the synchronic standpoint.)" ArOr. Prag, sayı 17, 1949, s. 265-292.
- Rataj, Tomáš. "Císařská poselství v Cařihradě ve druhé polovině 16. století. (İstanbul'da 16. Yüzyılın İkinci Yarısında İmparatorun Elçileri). " Dějiny a současnost. (Tarih ve Günümüz.) Prag, sayı 4, 1995.
- Rypka, Jan. "Žerty Hodży Nasreddina. (Hoca Nasreddin'in Şakaları). " Švanda Dudák. Prag, 1909.
- Rypka, Jan. "Weitere Beitrage zur korrespondenzder Hohen Pforte mit Bohdan Chmel'nyckyj. " ArOr. Prag, sayı 2, 1930, s. 262-283.
- Rypka, Jan. "Über Sabits romantisches Epos Edhem-ü Hüma. " ArOr. Prag, sayı 1, 1929, s. 147-190.
- Rypka, Jan. "Les müfredát de Sabit. " ArOr. Prag, sayı 18, 1950, s. 444-478.
- Šembera, A. "Staroturecké popsání Slovanův a Rusův i jejich zemí. (Slavların, Rusların ve Onlara Ait Topraklarının Eski Türk Tasviri.)" Časopis Českého Museum. Prag, sayı 15, 1841.
- Straka, B. "Some Kalmyk books published in Czechoslovakia. " ArOr. Prag, sayı 2, 1930, s. 363-364.
- Štěpánek, Petr. "Šest století bitvy u Nikopole. (Nikopol Savaşından Altıyüz Yıl.)" Nový Orient. Prag, sayı 51, 1996.
- Tauer, Felix. "Continuation du Zafarnama de Nizamuddin Sami par Hafiz-i Abru. Editée d'aprés les manuscrits de Stamboul. " ArOr. Prag, sayı 6, 1934, s. 429-465.
- Tauer, Felix. "Dastan safar-ı Beç. Soliman's Wiener Feldzug. I. Anonyme persische Darstellung nach den İstanbuler Handschriften Selim Aga 767 (A) und Aja Sofja 3392 (B). Beirut. Suppl. " ArOr. Prag, sayı 7, 1935, s. 1-32.

- Tauer, Felix. "Dastan safar-ı Beç. Soliman's Wiener Feldzug. (Pers. Text) II. Und III. Anonyme persische Darstellung nach den İstanbuler Handschriften Selim Aga 767 (A) und Aja Sofja 3392 (B). " ArOr. Prag, sayı 8, 1936, s. 23-80, 81- 120.
- Tauer, Felix. "Geographisches aus den Stambouler Bibliotheken (Arabischen Handschriften). " ArOr. Prag, sayı 6, 1934, s. 95-111.
- Tauer, Felix. "Les manuscrits persans historiques des bibliotheques de Stamboul. Premiere partie. " ArOr. Prag, sayı 3, 1931, s. 87-118.
- Tauer, Felix. "Les manuscrits persans historiques des bibliotheques de Stamboul. Deuxieme partie. " ArOr. Prag, sayı 3, 1931, s. 303-326.
- Tauer, Felix. Les manuscrits persans historiques des bibliotheques de Stamboul. Troisieme partie. " ArOr. Prag, sayı 3, 1931, s. 462-491.
- Tauer, Felix. "Les manuscrits persans historiques des bibliotheques de Stamboul. Quatrieme partie. " ArOr. Prag, sayı 4, 1932, s. 92-107.
- Tauer, Felix. : "Les manuscrits persans historiques des bibliotheques de Stamboul. Cinquieme partie. " ArOr. Prag, sayı 4, 1932, s. 193-207.
- Tauer, Felix. "Notices sur quelques manuscrits arabes des bibliotheques de Stamboul. " ArOr. Prag, sayı 2, 1930, s. 87-94.
- Tauer, Felix. "Solimans Wiener Feldzug. Gekürzte Übersetzung des persischen Anonymus Salim Aga Sofja 3392. " ArOr. Prag, sayı 24, 1956, s. 507-573.
- Třeštík, Jan. "O mohamedánech bosensko-hercegovských. (Boşnak ve Hersek Müslümanları Hakkında.)" Česká Revue. (Çek Revue.) Prag, sayı 3, 1899/1900.
- Turková, Helena. "Annotations critiques au texte du Seyahatname d'Evliya Çelebi, tome 1, chap. 10, concernant le siege de Constantinople 1895/96, d'apres le manuscrit de Vienne, Oesterreichische Nationalbibliothek, MIXT. 1382. " ArOr. Prag, sayı 25, 1957, s. 156-158.
- Turková, Helena. "Sprachproben aus Nieder-Osterreich in Evlijá Čelebí's Sejáhatnáme. " ArOr. Prag, sayı 20, 1952, s. 392-396.
- Turková, Helena. "Über die Belagerung von Uyvár (Neuhäusel, Nové Zámky) im Jahre 1663 durch die Türken. " ArOr. Prag, sayı 41, 1973, s. 325-339.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "A propos de la protection exercee par le gouvernement Ottoman sur le monastere de Ste Catherine au Sinai. " ArOr. Prag, sayı 37, 1969, s. 326-338.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Azerbájdžánská literatura. (Azeri Edebiyatı). " Z dějin
- literatur Asie a Afriky III. Asijské literatury SSSR. (Asya ve Afrika Edebiyatları Tarihinden III. SSCB'nin Asyalı Edebiyatları.)" Prag: y. y. , 1963, s. 120-128.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Contribution a la question du combat du gouvernement ottoman contre Tepedelenli Ali Paşa. " ArOr. Prag, sayı 31, 1963, s. 423-441.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Contribution aux rapports de la Porte Sublime avec la Transylvanie d'apres les documents turcs. " ArOr. Prag, sayı 33, 1965, s. 553-599.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Český námořník v sultánském Istanbulu. (Sultan İstanbul'unda Çek Denizcisi.)" Nový Orient. Prag, sayı 36/10, 1981, s. 308-309.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Das Lesevergnügen eines osmanischen Stadtbewohners. " Armağan – Festschrift für Andreas Tietze. (Ed. : Baldauf, I. ; Faroqhi, S. , Veselý, R.) Prag, 1994, s. 227-239.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Deux documents ottomans concernant l'eglise sinaite en Crimée. " Zafarname – Felix Tauer. Prag: y. y. , 1996, s. 261-269.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Ein neuer Beitrag zur Korrespondenz der Hohen Pforte mit Siebenbürgen und seinen Nachbarländern. " Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes. Wien: y. y. , sayı 82, 1992, s. 439-444.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "K otázkám edice tureckých listin. (Türk Belgeleri Neşretmesi Üzerinde.) Zprávy České společnosti orientalistické. Prag, sayı III/2, 1961, s. 94-98.

- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "K voprosu o položeniji christijanskoj cerkvi v osmanskom gosudarstve. " Osmanskaja imperija. Moskva: y. y. , 1990, s. 118-131.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Květinové motivy v Turecku. (Türkiye'de Bitki Motifleri.)" Nový Orient. Prag, sayı 27/7, 1972, s. 215.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "La Tuğra du Prince Selim b. Bayezid sur un document emis en Crimee. " Bližněvostočnyj sbornik. Tbilisi: y. y. , 1983, s. 113-120.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Le decret imperial (nişanı hümayun) delivere pour le consul general de l'Autriche-Hongrie a Alexandrie. " ArOr. Prag, sayı 37, 1969, s. 12-18.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Les capitulations et les villes ottomanes. " Asian and African Studies. Bratislava, sayı 16, 1980, s. 21-33.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Les lettres des sultans ottomans dans les archives du monastere de Ste. Catherine de Sinad. " VII. Türk Tarih Kongresi. Kongreye Sunulan Bildiriler: II. Cilt. Ankara 1973, s. 451-460.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Nad tureckými listinami. (Türk Belgeleri Üzerinde.)" Zprávy České společnosti orientalistické. Prag, sayı XXV/1, 1985, s. 269-274.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Některé skutečnosti, které umožnily podniknou opatření proti islámským institucím a tradicím v Turecku ve 20. letech. (20'li Yıllarda Türkiye'de İslam Örgütlerine ve Geleneklerine Karşı Tedbirlerin Gerçekleştirmesinde Yardımcı Olan Bazı Gerçekler.)" Zprávy České společnosti orientalistické. Prag, sayı VI/2, 1963, s. 24-30.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Nesimi – básník a mučedník. (Nesimi – Şair ve Şahit.)" Nový Orient. Prag, sayı 28/9, 1973, s. 266-267.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "O chuligánech v sultánově říši. (Sultan İmparatorluğu'nda Sokak Serserileri Hakkında.) Nový Orient. Prag, sayı 23/8, 1968, s. 252-253.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "O muslimské Bosně. (Müslüman Bosna Hakkında.)" Nový Orient. Prag, sayı 21/7, 1966, s. 216-217.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Obraz turecké vesnice. (Türk Köyünün Tasviri.)" Nový Orient. Prag, sayı 11/5, 1956, s. 69-70.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Osmanská města a vasalské Košice. (Osmanlı Şehirleri ve Vasal Şehri Olan Košice.)" Krajina a lidé. (Yer ve İnsanlar.) Acta Universitatis Carolina – Philologica, Slavica Pragensia. Prag, sayı XXXVII, 1995, s. 183-185.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Osmanská říše před rokem 1526. (1526 Yılından Önceki Osmanlı İmparatorluğu.)" Dějiny střední, jihovýchodní a východní Evropy. (Orta, Güneydoğu ve Doğu Avrupa'nın tarihi.) (Ed. : Boček, J.) Brno, 1995, s. 84-96.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Osmanská správa jižního Slovenska v 16. a 17. století. (16. ve 17. Yüzyılda Güney Slovakya'nın Osmanlı Yönetimi.)" Zprávy České společnosti orientalistické. Prag, sayı XXVIII/1, 1987, s. 74-83.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Prvky tradice a kontinuity v ideologii Turecké republiky. (Türk Cumhuriyeti'nin İdeolojisinde Süreklilik ve Geleneklerin Unsurları.)" Společenské myšlení v Turecku. (Türkiye'de toplumsal düşünceler.) Prag, 1985, s. 128-184.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Quelques aspectes de l'evolution des villes Ottomanes du Nord-ouest aux 16e et 17e siecle. " Acten des Internationalen Kongresses "Türkische Wirtschafts- und Sozialgeschichte von 1071 bis 1920. Wiesbaden, 1995, s. 371-375.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Quelques chartes turques concernant la correspondance de la Porte sublime avec İmre Thököly. " ArOr. Prag, sayı 29, 1961, s. 546-574.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Quelques examples de la resignation (feragat) de la solde et de la pension dans l'Egypte Ottomane vers le milieu du XVIII siecle. " ArOr. Prag, sayı 35, 1967, s. 183-196.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Quelques remarques sur l'analyse formale des vers de Mehmed Füzuli. " ArOr. Prag, sayı 35, 1967, s. 378-382.

- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Quelques remarques sur l'evolution de l'organisation urbaine en Empire Ottoman. " ArOr. Prag, sayı 42, 1974, s. 200-224.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Slovensko a osmanská expanze v 16. a 17. století. (Slovakya ve 16. ve 17. Yüzyılda Osmanlı Genişleme.)" Osmanská moc ve střední a jihovýchodní Evropě v 16. a 17. století. (16. ve 17. Yüzyılda Orta ve Güneydoğu Avrupa'da Osmanlı Gücü.) Prag, cilt I, 1977, s. 8-53, 529-552.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Stagnace tureckého laicismu. Upevňování Atatürkova odkazu. Ozvěny fundamentalismu v Turecku. (Türk Laikliğin Durgunluğu. Atatürk'ün Mirasının Sağlaması. Türkiye'de Fundamentalizmin Yankıları.)": Islám v politice. (İslam siyasette.) (Ed. : Muzikář, J.) Prag, 1987, s. 59-66, 118-123, 180-185.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Sur le caractere du systeme administratif ottoman. " Studies in Near-Eastern Languages and Literatures. Prag, 1996, s. 605-611.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Sur les Origins sociaux de la Bourgeoisie Turque. " X. Türk Tarih Kongresi Bildiri Özetleri. Ankara 1986, s. 191-192.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Un document turc affirmant la jouissance hereditaire d'un fief militaire en Hongrie au XVIIe siecle. " Annals of the Náprstek Museum. Prag, sayı 1, 1962, s. 159-171.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "UNESCO World Cultural Anniversary. Sur l'oeuvre turcologique de Jan Rypka. (A la memoire de son centieme anniversaire.)" ArOr. Prag, sayı 54, 1986, s. 205-211.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Vztah osmanské vlády k ortodoxní církvi sinajské ve světle tureckých listin. (Türk Belgeleri Işığında Osmanlı İdaresi ve Sinay Ortodoks Kilisesi Arasında İlişkisi.)" Příspěvky přednesené na I. celostátním balkanistickém sympoziu v Brně 11. -12. prosince. (I. Balkanistik Devlet Sempozyumu Bildirileri.) Brno, 1970, s. 104-109.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Země jižní Jugoslávie v sociálně ekonomické struktuře osmanské říše. (Osmanlı İmparatorluğu'nun Sosyal-Ekonomik Yapısında Güney Yugoslavya Ülkeleri.)" Problematika přechodu od feudalismu ke kapitalismu ve střední a jihovýchodní Evropě. Hospodářské dějiny, 7. (Orta ve Güneydoğu Avrupa'da Feodalizmden Kapitalizma Doğru Geçişin Sorunları. Ekonomi Tarihi, 7.) Prag, 1981, s. 71-82.
- Veselá-Přenosilová, Zdenka. "Zur Korrespondenz der Hohen Pforte mit Siebenbürgen (1676-1679). " ArOr. Prag, sayı 26, 1958, s. 85-602.
- Veselý, Rudolf. "Die Reihe "Dnešní Orient" (Der heutige Orient) und ihre Stellung im
- Nachlass Alois Musil's. " ArOr. Prag, sayı 63, 1995, s. 419-425.
- Zimová, Naďa. "Kemalist Turkey's concept of foreign relations and its value in the
- contemporary context: Turkey and Balkans in the early 1930's. " ArOr. Prag, sayı 56, 1988, s. 201-215.
- Zimová, Naďa. "On the character and ideas of the Kemalist movement. " ArOr. Prag, sayı 45, 1977, s. 97-105.
- Zimová, Naďa. "Quelques aspects de la deuxieme periode ottomane dans la Tripolitaine. " ArOr. Prag, sayı 41, 1973, s. 42-51.
- Zimová, Naďa. "Turkey and the World War II. " ArOr. Prag, sayı 47, 1979, s. 182-184.

Çeviriler

- Akbal, Oktay. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Na nových cestách současné turecké povídky. (Çağdaş Türk Hikâyelerin Yeni Yollarında). Nový Orient. Prag, sayı 26/4, 1971, s. 75-89.
- Anday, Melih Cevdet. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Verše. (Şiirler.) Světová literatura (Dünya Edebiyatı). Prag, sayı 8/4, 1963, s. 146-150.
- Azebájdžánská lidová čtyřverší. (Azeri Halk Rubaileri.) (çev. : Veselá -Přenosilová, Zdenka.) Nový Orient. Prag, sayı 12/7, 1957, s. 103, 110.

- Behzad, E. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Čas bourců. (İpekböceği Zamanı.) Nový Orient. Prag, sayı 21/7, 1966, s. 215.
- Evliya Çelebi. (çev. : Kopčan, Vojtěch.) Kniha ciest. Cesty po Slovensku. (Seyahatname. Slovakya Üzerinde Seyahatlar.) Bratislava, 1978.
- Faik, Sait. (çev. : Celnarová, Xénia.) Žena v lastovičom hniezde. (Kırlangıç Yuvasındaki Bir Kadın.) Bratislava, 1982.
- Faik, Sait. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Žena ve vlaštovičím hnízdě. (Kırlangıç Yuvasındaki Bir Kadın.) Nový Orient. Prag, sayı 34/3, 5, 1979.
- Güntekin, Reşat Nuri. (çev. : Odran, M.) Krutá láska. (Çalıkuşu.) Prag, 1976.
- Gürpınar, Hüseyin Rahmi. (çev. : Rypka, Jan.) Zůstane to mezi námi. (Aramızda kalacak.) Lidové noviny(Halk gazetesi) 20. 1. 1963.
- Gürpınar, Hüseyin Rahmi. (çev. : Holečková, M.) Cařihradské povídky. (İstanbul Hikâyeleri) Prag, 1952.
- Hikmet, Nazım. (çev. : Blaškovič, Josef; Horov, P.) Bojujúce srdce. (Savaşan yürek.) Bratislava, 1951.
- Hikmet, Nazım. (çev. : Blaškovič, Josef.) Podivín. (Garip İnsan.)" Prag, 1972.
- Hikmet, Nazım. (çev. : Blaškovič, Josef.) Poesie - zbraň pravdy. (Şiirler – Hakikatın Silahı.) Edice: Básníci světa v boji za mír a socialismus. (Dizi: Barış ve Sosyalizm İçin Savaşan Dünya Şairleri.) Prag, 1953.
- Hikmet, Nazım. (çev. : Taufer, J.) Romantika. Prag, 1966.
- Hikmet, Nazım. (Türkçe ve Rusçadan Slovakçaya çev. Horov, P.) Viac ako vlastný hlas. (Kendi Sesinden Daha Güçlü.) Bratislava, 1963.
- Hikmet, Nazım. (çev. : Gut, Ludovít.) Vůně slunce. Pohár vody. Hlasy a tišina. Pes štěká, karavana jde dál. (Güneşin Güzel Kokusu. Bir Kadeh Su. Sesler ve Sessizlik. Köpek Havlıyor. Kervan Gitmeye Devam Ediyor.) Čtení o sovětském svazu. (Sovyet Birliği Hakkında Anlatılar.) Prag, sayı 15/10, 1966, s. 15-19.
- Karagöz. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Nový Orient. Prag, sayı 31/9, 1976; 32/2, 1977.
- Kemal, Özer. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Zlatý roh. (Boğaziçi.) Nový Orient. Prag, sayı 35/5, 1980, s. 224-228.
- Kemal, Yaşar. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Jeřábi se zlatými pery. (Ortadirek.) Prag, 1979.
- Kemal, Yaşar. (çev. : Veselá -Přenosilová, Zdenka.) Léto v Anatolii. (Sarı sıcak.) Nový Orient. Prag, sayı 17/5, 1962, s. 116-118.
- Kemal, Yaşar. (çev. : Turková, Helena.) Zbojník İnce Memed. (İnce Memed). Prag, 1966.
- Korán. (Kuran) (çev. : Hrbek, Ivan.) Prag, 1972.
- Kunanbajev, Abaj. (Kazak Türkçesinden çev. : Hřebíček, Luděk.) Čtyřicet rozjímání o životě lidí. (İnsan Hayatı Hakkında Kırk Tefekkür.) Prag, 1959.
- Mehmedgulzáde, Dž. (çev. : Veselá -Přenosilová, Zdenka.) Poštovní schránka. (Posta kutusu.) Nový Orient. Prag, sayı 14/2, 1959, s. 35-37.
- Muallim Naci Efendi. (çev. : Rypka, Jan.) Omarovo dětství. (Ömer'in Çocukluğu.) Prag, 1913.
- Nesin, Aziz. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Ulice Istanbulu. (İstanbul Sokakları.) Prag, 1983.
- vďačnej liške. Turecká rozprávka. (Minnettar Tilki. Türk Masalı.) (çev. : Odran, M.) Bratislava, 1965.
- Orhan, Kemal. (çev. : Laně, Tomáš.) Tarzan. Džony. Děti. Černý pasažer. Pan Sazai. (Tarzan. Coni. Çocuklar. Kaçak Yolcu. Sazai Bey.) Nový Orient. Prag, sayı 31/4, 1976, s. 58-72.
- Orhan, Kemal. (çev. : Kopčan, Vojtěch.) Vinník. (Suçlu.) Bratislava, 1965.
- Rıfat, Oktay. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Ulice s hřívou. (Yeleli sokaklar.) Světová literatura (Dünya Edebiyatı.) Prag, sayı 10/2, 1965, s. 112-119.
- Sabahattin, Ali. (çev. : Blaškovič, Josef.) Ayran. Bratislava, 1952.
- Sabahattin, Ali. (çev. : Blaškovič, Josef.) Anatolské příběhy. (Anadolu Hikâyeleri.) Prag, 1953.

- Sabahattin, Ali. (çev. : Turková, Helena.) Ďábel v nás. (İçimizdeki Şeytan.) Prag, 1959.
- Sabahattin, Ali (çev. : Blaškovič, Josef.) Šťastný pes a jiné povídky. (Mutlu Köpek ve Başka Hikâyeler.) Prag, 1961.
- Šťachetný zbojník Köroğlu. (Merhametli Eşkıya Köroğlu.) (çev. : Celnarová, Xénia.) Bratislava, 1981.
- Taner, Haldun. (çev. : Zamrazilová, J.) Destán Alího z Kášánu. (Keşanli Ali Destanı.) Brno, 1963.
- Turecký humor. Z tureckých lidových vyprávění. (Türk Mizahı. Türk Halk Anlatılarından.) (çev. : Veselá -Přenosilová, Zdenka.) Nový Orient. Prag, sayı 28/5, 1973, s. 160.
- Ustoh, N. (çev. : Hřebíček, Luděk.) O jednom zločinu. (Bir Cinayet Hakknda.) Nový Orient. Prag, sayı 21/5, 1966, s. 2.
- Üstüngel, S. (çev. : Veselá -Přenosilová, Zdenka.) Cesta boje. (Savaş Yolu.)" Prag, 1954.
- Ibid. Nový Orient. Prag, sayı 15/9, 1960, s. 209; sayı 16/3, 1961, s. 57.
- Veli, Orhan. (çev. : Hřebíček, Luděk.) Čeho se nemohu zříci. (Bütün şiirleri. Vazgeçemediğimden.) Prag, 1964.